

СЕКЦІЯ 5. РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Безхлібна А. П.

*кандидат економічних наук, доцент кафедри туристичного,
готельного та ресторанного бізнесу
Національного університету «Запорізька політехніка»*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-297-8-16>

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ВІДНОВЛЮВАЛЬНОЇ ЕКОСИСТЕМИ В ПЕРІОД ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ

Екосистемний підхід, що може застосовуватись на територіях приморських регіонів, буде полягати у використанні методів і способів інтегрованого управління земельними, водними та живими ресурсами, яка сприяє збереженню та сталому використанню справедливим способом. Підхід базується на застосуванні відповідних наукових методологій, орієнтованих на рівні і біологічної організації, що охоплює процеси, функції та взаємодії між організмами та їх середовищем. Екосистемний підхід визнає, що люди з їх культурним різноманіттям є невід'ємною частиною екосистем [1]. Маємо зауважити, що екосистемний підхід охоплює рівні організації не лише живих організмів, а й соціальної та економічної організації співіснування природи та людини.

Регіональне управління на основі екосистемного підходу орієнтовано на розуміння динаміки та взаємодії між ресурсами, природним середовищем, ринком та суспільством; виокремлення існуючих проблем та підтримку балансу. Тобто – просторове та екологічне поєднання, контроль впливу економіки на статус ресурсів та навколишнє середовище (екосистему в цілому), екологічне чисте виробництво на базі циркулярної економіки формує розуміння конкурентоспроможності відновлювальної екосистеми регіону. Тобто, відновлювальна екосистема регіону – це система стабільних взаємодій та взаємозв'язків елементів природного та антропогенного середовища регіону, між якими постійно відбувається циркуляція ресурсів, та здатні до самооновлення та самовідновлення. При цьому конкурентоспроможною є відновлювальна екосистема, що здатна до самовідновлення та самооновлення за рахунок ефективного використання

ресурсів регіону на високотехнологічній основі, враховуючи вплив кожного елемента екосистеми на конкурентоспроможність екосистеми порівняно з іншими подібними об'єктами.

Відновлення екосистеми регіону базується на принципах технологічності, доступу до інновацій та інвестицій. Концепція екосистемного господарювання в регіоні на різних ієрархічних рівнях конкурентоспроможності формується як система цінностей, переваг та цілей збереження та функціонування екосистеми природного середовища.

Управління конкурентоспроможністю приморського регіону передбачає використання системи біологічних, соціальних та економічних чинників та інструментів в інтегровану стратегію регіонального розвитку, спрямовану, в першу чергу, на захист і підвищення стійкості, різноманітності і продуктивності природних ресурсів, функціонування економічної системи регіону в умовах екосистемного розвитку території, формування сприятливого середовища життєдіяльності людини.

Ґрунтуючись на принципах екосистемного управління [2], запропоновано основні принципи управління конкурентоспроможністю відновлюваних екосистем приморського регіону на основі:

1. Управління фокусується, в першу чергу, не на результатах, а, скоріше, на процесі забезпечення стійкості як попередньої умови екосистемного розвитку (процесно орієнтоване управління).

2. Встановлення цілей досягнення конкурентоспроможності, критеріїв і показників їх вимірності (цілевизначення та вимірність).

3. Управління на основі екосистемного підходу спирається на наукові дослідження: постійний моніторинг та діагностика екологічного стану регіону (екомоніторинг та діагностика).

4. Екосистемний підхід передбачає динамічний характер розвитку, постійні зміни і еволюції, притаманні екосистемам, унеможлиблює «заморожування» екосистем в певному стані та конфігурації екологічних факторів (еволюційний безперервний характер розвитку).

5. Екосистема та внутрішні процеси її процеси є залежними від оточуючих систем (економічна, політична, соціальна тощо) (Залежність екосистем від оточуючих підсистем).

6. Людина є екосистемною компонентою та відіграє вирішальну роль в досягненні конкурентоспроможності (провідна роль людського чинника).

7. Екосистемне управління конкурентоспроможністю передбачає, що використовувані підходи до управління є тимчасовими, неповними і

змінюваними. Результати повинні бути перевірені програмами досліджень і моніторингу екосистем (гнучкість підходів до управління).

Формування принципів та цілей післявоєнної відбудови конкурентоспроможності відновлюваних екосистем приморських регіонів виходить з твердження про те, що шлях до відбудови та сталого розвитку ніколи не є ясним або передбачуваним, особливо коли йдеться про часові рамки [3, с. 13–14] Здійснюючи якісний аналіз фаз відбудови зосередимо увагу на стані екосистемного розвитку регіону в ці проміжки часу (табл. 1).

Таблиця 1

Тривалість фаз відбудови

Фаза	Підфаза	Тривалість фази, роки (приблизно)	Екосистемний розвиток
Миротворчість	Мирні переговори Припинення бойових дій Підписання мирних угод	Рамки не визначені	Зруйновані та розорені екосистеми
Будівництво миру <u>Відбудова</u>	Перехідний період Консолідація соціально-економічних процесів: реабілітація, стабілізація, реставрація Відновлення	1-2 5-10 і більше	<u>Програма відбудови</u> , Територіальне, біологічне та інфраструктурне відновлення екосистем
Сталий розвиток	Досягнення екостандартів виробництва товарів і послуг; Культура екосистемності ; Побудова і функціонування екосистем приморських регіонів (циркулярна економіка)	Рамки не визначені	Розбудова екосистем, підвищення їх цінності, виробництво екосистемних послуг

Джерело: розроблено автором на основі [4]

Постконфліктному суспільству потрібен час, щоб перебудуватися, особливо на ментальному та духовному рівні. Воно не може зробити це цілком самостійно без міжнародної солідарності та допомоги [5; 6]. Також і екосистеми, будучи складними та динамічними, вимагають комплексного тривалого підходу до їх відбудови та набуття характеристик, вищих і якісніших за довоєнний рівень.

Відбудова приморських регіонів надає можливість використовувати новий підхід до переосмислення простору, орієнтуватися на інтереси людей, зважати на густоту населення, враховувати особливості клімату, економити ресурси.

Література:

1. The ecosystem approach in practice: developing sustainable forestry in central Labrador, Canada, L. Innes, L. Moores XII World Forestry Congress, 2003, Quebec City, Canada. URL: <http://www.fao.org/3/XII/0717-C1.htm>
2. Ecological Society of America. «Principles of Ecosystem-Based Management» and «Overview of Ecosystem-Based Management». 2005. URL: <http://www.michigan.gov/dnr> (accessed 30 October 2005).
3. Reconstruction Planning in post-conflict Zones. Bosnia and Herzegovina and the International Community. Tigran Hasic Doctoral Dissertation Poyal Institute of Technology Stockholm, Sweden, 2004, 250 p.
4. Haughton J. The Reconstruction of War-Torn Economics. CAER II Discussion Paper № 23, June 1998. Cambridge: Harvard Institute for International Development.
5. Pugh M. Regeneration of War-Torn Societies. London, Macmillan Press Ltd. 2000.
6. Pugh M. Post-conflict Rehabilitation: social and civil dimensions. Journal of Humanitarian Assistance, A034, Department of Peace Studies, Brandford University, Brandford June 2000.